

Jolanta Dybała

*(Uniwersytet Jana Kochanowskiego,
Filia w Piotrkowie Trybunalskim)*

Biblioteki Università di Pisa – sprawozdanie z wyjazdu szkoleniowego w ramach programu ERASMUS+ (STT)

W dniach 15–19 maja 2017 r. odbyłam, w ramach programu szkoleniowego ERASMUS+ (STT), szkolenie w bibliotekach Università di Pisa we Włoszech.

Uniwersytet w Pizie jest jedną z najlepszych włoskich uczelni publicznych. Należy również do grona najstarszych uniwersytetów nie tylko w tym kraju, ale i na świecie. Oficjalnie został powołany do życia w 1343 r. edyktem papieża Klemensa VI, jednak wielu badaczy datuje jego początki już na XI w. Jednym z jego studentów, a następnie wykładowców był Galileusz; Università di Pisa może również poszczycić się trzema laureatami Nagrody Nobla. Na studiach licencjackich, magisterskich i doktoranckich studiuje tam obecnie około 50 tysięcy osób. Uniwersytet liczy dwadzieścia wydziałów, piętnaście bibliotek oraz jedenaście muzeów. Działający przy nim od 1544 r. ogród botaniczny jest najstarszym tego typu ogrodem akademickim w Europie.

Piętnaście bibliotek uniwersyteckich działa w ramach systemu bibliotecznego Sistema Bibliotecario di Ateneo i skupionych jest w sześciu grupach. Są nimi:

- Polio 1, trzy biblioteki: 1) rolnicza, 2) ekonomii, 3) weterynarii;
- Polio 2, dwie biblioteki: 1) prawa, 2) nauk politycznych;
- Polio 3, trzy biblioteki: 1) chemii, 2) matematyki, informatyki i fizyki, 3) nauk przyrodniczych i środowiska;
- Polio 4, jedna biblioteka: medycyny, chirurgii i farmacji;
- Polio 5, jedna biblioteka: inżynierii;
- Polio 6, pięć bibliotek: 1) anglistyki, 2) języków starożytnych, lingwistyki, germanistyki, sławistyki, 3) filozofii i historii, 4) języka i literatury romańskiej, 5) historii sztuki.

Piętnaście bibliotek uniwersyteckich posiada wspólny katalog. W trakcie mojego pobytu w Pizie miała miejsce zmiana systemu bibliotecznego na bardziej nowoczesny – z Alephu na Almę. Z tego powodu wypożyczenia przez tydzień rejestrowano manualnie. Co istotne, studenci Università di Pisa mają prawo do korzystania ze zbiorów

wszystkich bibliotek akademickich regionu Toskanii. Katalogi czterech z nich, obok Pizy również katalogi biblioteczne uniwersytetów w Sienie i Florencji oraz pizańskiej szkoły wyższej Scuola Superiore Sant'Anna, zostały połączone w całość i funkcjonują jako jeden katalog noszący nazwę SBART.

Szkolenie odbyłam w bibliotece rolniczej, która funkcjonuje przy Wydziale Nauk Rolniczych, Spożywczych i Rolno-Środowiskowych. Początki Wydziału sięgają 1840 r., kiedy to utworzono Katedrę Rolnictwa i Pasterstwa. Jest on więc najstarszym wydziałem rolniczym na świecie. Wiek Wydziału znajduje odbicie w zbiorach jego biblioteki, gdzie odnaleźć możemy książki wydane w XVII i XVIII stuleciu.

W bibliotece rolniczej zatrudnionych jest sześć osób. Dodatkowo, do pomocy, zatrudniani są również, na czteromiesięczne okresy, studenci Wydziału. Łącznie mają oni do wypracowania 150 godzin, co tygodniowo daje 10–14 godzin. Włoskie instytucje publiczne zobowiązane są do zatrudniania, w niepełnym wymiarze godzin pracy, osób z pewnymi lekkimi upośledzeniami umysłowymi, tak by dzięki temu mogły one integrować się ze społeczeństwem. W bibliotece rolniczej od kilku lat pracuje również taka osoba.

Biblioteka rolnicza czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:30 – 20:00. Oprócz głównego pomieszczenia, w którym mieści się czytelnia i wypożyczalnia, biblioteka dysponuje również kilkoma magazynami rozlokowanymi przy salach zajmowanych przez poszczególne instytuty należące do Wydziału. Gromadzony jest w nich księgozbiór tematyczny (z zakresu np. genetyki, ekonomii rolniczej, mikrobiologii czy entomologii), który stanowi stałą kolekcję; nowe tytuły z poszczególnych dziedzin trafiają do czytelni i wypożyczalni. W magazynach bibliotekarze nie pełnią dyżurów – studenci muszą poprosić o udostępnienie przechowywanych tutaj materiałów, natomiast profesorowie są upoważnieni do samodzielnego korzystania z nich. Wszystkie zbiory biblioteki są skatalogowane w systemie komputerowym. Każdy z magazynów ma własne oznaczenie wpisane w sygnaturę, więc czytelnicy mogą z łatwością ustalić lokalizację poszukiwanych materiałów. Z uwagi na niedobory przestrzeni magazynowej, część zbiorów bibliotecznych należących do wszystkich bibliotek Uniwersytetu w Pizie przechowywana jest w archiwum uczelnianym znajdującym się poza miastem. Trafiają tam książki, które nie są zbyt często zamawiane przez czytelników, a także archiwalne roczniki czasopism. Archiwum przechowuje również wszelkiego rodzaju dokumenty należące do Uniwersytetu. Łącznie jego zbiory mieszczą się na 80 km półek.

Studenci biblioteki rolniczej mają prawo do jednorazowego wypożyczenia pięciu tytułów książek na okres miesiąca z możliwością prolongaty terminu zwrotu. Profesorowie zatrudnieni na Wydziale mogą wypożyczyć pięćdziesiąt tytułów. Książki zarezerwowane wyłącznie do czytelnika są udostępniane na weekendy lub w celu skopiowania części ich treści. Materiały przechowywane są w bibliotece w wolnym dostępie i uporządkowane według klasyfikacji dziesiętnej Deweya. Książki rzadkie i cenne, a także prace licencjackie i magisterskie powstałe na Wydziale znajdują się w zamkniętych gablotach i udostępnia się je prezencyjnie na prośbę czytelnika.

Roczny budżet trzech bibliotek Polio 1 wynosi około 460 tysięcy euro. Z tej sumy najwięcej środków – około 170 tysięcy euro – przeznaczona jest na wykupienie dostępu do baz danych (łącznie prenumerowanych jest dwanaście baz). To właśnie materiały w nich zawarte stanowią obecnie podstawę zasobu bibliotecznego. Doskonale potwierdzają to liczby odnoszące się do zakupu tradycyjnie wydawanych książek i czasopism. W 2016 r. biblioteka rolnicza zakupiła jedynie 91 książek, biblioteka ekonomii 296, natomiast biblioteka weterynarii 43. Zbiory powiększyły również książki przekazane dwóm z tych bibliotek w darze: biblioteka rolnicza otrzymała 355, a ekonomii 269 egzemplarzy. W bibliotekach Polio 1 prenumerowanych jest również stosunkowo niewiele czasopism w wersji papierowej – w bibliotece rolniczej są to 84 tytuły, w ekonomii 92, a weterynarii 24.

W trakcie tygodniowej wizyty w Pizie miałam również okazję odwiedzić bibliotekę inżynierii należącą do Polio 5. Wydział Inżynierii Uniwersytetu w Pizie istnieje od 1913 r. Obecnie mieści się on w budynku powstałym w 1936 r., a więc za czasów, kiedy władzę we Włoszech sprawował reżim faszystowski. Gmach ten został wzniesiony do celów uniwersyteckich i wciąż jeszcze nosi ślady epoki, w której go zbudowano, bowiem magazyny biblieczne znajdują się w piwnicach pierwotnie służących za schron. Na Wydziale studiuje 10 tysięcy osób. Biblioteka, której czytelnia jest tłumnie odwiedzana przez studentów, zatrudnia jedenastu stałych pracowników oraz sześciu studentów do pomocy. Jej zbiory liczą 80 tysięcy książek.

Niestety, w czasie kiedy odwiedzałam Pizę, trwał remont zabytkowego Palazzo della Sapienza należącego do Uniwersytetu i mieszczącego m.in. jedną z jego bibliotek. Odwiedziłam natomiast dwa uniwersyteckie muzea – Gipsotekę Sztuki Antycznej oraz mające swoją siedzibę się poza miastem, w miejscowości Calci, Muzeum Historii Naturalnej. Gipsoteka powstała w 1887 r. z inicjatywy Gherarda Ghirardini. Dziś jej kolekcja obejmuje wybór najsłynniejszych i najważniejszych dzieł sztuki greckiej, etruskiej i rzymskiej, zarówno rzeźby,

jak i małych artefaktów, których oryginały znajdują się we włoskich i zagranicznych muzeach. Muzeum Historii Naturalnej jest jednym z najstarszych na świecie, bowiem początki jego istnienia datują się na koniec XVI w. Gromadzi ono i eksponuje ponad 400 lat historii badań przyrodniczych prowadzonych na Università di Pisa. Powierzchnia wystawiennicza obejmuje ponad cztery tysiące metrów kwadratowych i zajmuje trzy piętra byłego klasztoru kartuzów.

Pięciodniowe szkolenie odbyte dzięki programowi Erasmus w bibliotekach Uniwersytetu w Pizie było dla mnie bardzo ważnym doświadczeniem. Zdobyta tam wiedzę z pewnością wykorzystam w mojej pracy zawodowej. Tego typu zagraniczne staże nie sprowadzają się jednak wyłącznie do zyskiwania nowych umiejętności i poszerzania kwalifikacji. Są one również doskonałą okazją do poznania ciekawych ludzi, z którymi dziś, w erze Internetu, można na stałe pozostać w kontakcie. Z tych właśnie powodów zachęcam do korzystania z tego typu szkoleń.